

Załącznik do Uchwały Nr XII/135/11
Rady Miejskiej w Pisz
z dnia 19 sierpnia 2011 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI TUROŚL NA LATA 2011-2018

Pisz, luty 2011 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSI TUROŚL	4
2.1. Położenie	4
2.2. Historia.....	5
2.3. Układ funkcjonalno-architektoniczny wsi.....	7
3. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	10
3.1. Powierzchnia.....	10
3.2. Ludność.....	11
3.3. Gospodarka.....	12
4. ANALIZA ZASOBÓW WSI TUROŚL	12
5. ANALIZA SWOT	16
6. MISJA I CELE STRATEGICZNE.....	20
7. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORINGU	21

1. WSTĘP

Konieczność opracowania Planu Odnowy Miejscowości w sposób formalny wynika z wytycznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013, a w szczególności wytycznych Osi 3 PROW - Działanie Odnowa i Rozwój Wsi. Oś 3 zakłada między innymi wspieranie działań mających wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi. W ramach działania finansowaniem zostaną objęte projekty z zakresu:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów publicznych pełniących funkcje kulturalne, w szczególności świetlic i domów kultury,
- 2) budowy, przebudowy lub remontu obiektów sportowych, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji, służących do użytku publicznego,
- 3) zakupu towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych oraz tradycyjnych zawodów,
- 4) kształtowania centrów wsi jako obszaru przestrzeni publicznej, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów, parkingów, chodników lub oświetlenia ulicznego,
- 5) urządzania i porządkowania terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku,
- 6) budowy, przebudowy lub remontu małej infrastruktury turystycznej,
- 7) zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych na rzecz rekreacji lub poprawy estetyki miejscowości,
- 8) rewitalizacji budynków zabytkowych, odnawiania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci,
- 9) zakupu i odnawiania obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacji na cele publiczne,
- 10) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w szczególności pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn,
- 11) odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w zabytkowych obiektach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków,
- 12) wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych budynków i budowli publicznych w celu uporządkowania terenu w miejscowości.

Warunkiem uzyskania wsparcia ze środków unijnych jest stworzenie Planu Odnowy Miejscowości, który będzie zgodny ze Strategią Rozwoju Gminy oraz innymi dokumentami

strategicznymi o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym. Dlatego też Plan Odnowy Miejscowości Turośl został opracowany tak, aby wpisywał się w Strategię Rozwoju Gminy Pisz na lata 2007-2015, Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia oraz Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 - 2013.

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z elementów wpływających na rozwój i odnowę wsi oraz poprawę warunków pracy i życia mieszkańców. Opracowanie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy ubieganiu się o środki finansowe w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, Działanie Odnowa i Rozwój Wsi.

Plan Odnowy Miejscowości Turośl jest dokumentem o charakterze planowania strategicznego i ma na celu stworzenie szczegółowej koncepcji i wizji rozwoju miejscowości. Odnowa i rozwój wsi jest wypadkową wielu działań, wśród których pierwsze miejsce zajmuje aktywność, zaangażowanie i solidarna postawa mieszkańców, dlatego też w przygotowaniu dokumentu od samego początku uczestniczyli aktywnie mieszkańcy wraz ze swoimi przedstawicielami: sołtysem oraz proboszczem miejscowej parafii. Plan Odnowy Miejscowości zawiera działania długofalowe, określone w horyzoncie czasowym na lata 2011 - 2017.

Określa on generalny kierunek rozwoju oraz przedstawia metody i narzędzia jego wdrażania. Ponadto umożliwia planowe realizowanie działań ukierunkowanych na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju wsi i życia jej mieszkańców.

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Turośl jest obszar tej miejscowości.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSI TUROŚL

2.1. Położenie

Turośl to wieś położona w południowo-zachodniej części gminy Pisz, w odległości 21 km od Pisza (dojazd drogą powiatową Pisz – Wiartel – Turośl – Karwica).

Miejscowość leży w części gminy Pisz, która wchodzi w skład Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Z każdej strony świata otoczona jest lasami Puszczy Piskiej. Przepływa przez nią mała rzeka o tej samej nazwie, natomiast od strony północnej, w odległości ok. 3,75 km w linii prostej zlokalizowane jest jezioro Nidzkie.

Obszar gminy Pisz, na którym znajduje się Turośl charakteryzuje się płaską rzeźbą terenu. Dominują tu słabe gleby piaszczyste, położone na terenach sandrowych. Wśród gleb orných prym wiodą gleby kompleksu żytniego słabego i bardzo słabego. Wśród użytków zielonych więcej jest użytków słabych i bardzo słabych (kompleks 3z) niż użytków średnich (kompleks

2z). Ten stan rzeczy odzwierciedla bonitacja gleb użytkowanych rolniczo. 70% to gleby klasy V i VI. Łąki są nieco lepszej jakości (44% w klasie IV) niż grunty orne i pastwiska.

Cechy klimatu kontynentalnego zaznaczają się tu silniej niż w innych rejonach Polski, co objawia się wyższą amplitudą wahań temperatur w ciągu roku, niższymi temperaturami zimą. Okres wegetacji trwa tu 190 dni. Ponadto na charakter klimatu mają wpływ czynniki lokalne (wody i lasy). Duża powierzchnia wód otwartych sprzyja parowaniu, co powoduje częstsze zachmurzenia i opady, a zdolność wody do akumulacji ciepła wpływa na rozkład temperatur. Częstym zjawiskiem są zarówno przymrozki w kwietniu i maju, jak i roztopy w zimie. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 6°C, a suma opadów 550 mm.

2.2. Historia

Turośl (po niemiecku Turoscheln oraz Mittenheide w latach 1938-45) to wieś, której powstanie datowane jest na 1710 rok. Poza relacjami ludzi starszych, iż przed II wojną światową w okręgu piskim była ona relatywnie dużym (liczącym ponad 500 osób) i ważnym ośrodkiem, gdzie znajdowała się apteka, restauracja, piekarnia, zakład rzeźnicki, a do tego prowadził swoją praktykę lekarz oraz mieścił się posterunek policji, większa ilość faktów historycznych i informacji na temat tej miejscowości jest praktycznie nieznana. Dlatego też, aby lepiej poznać losy wsi oraz jej okolicy na przestrzeni wieków należy prześledzić historię całej ziemi piskiej.

Zgodnie z powszechną wiedzą obszary te zamieszkiwało pruskie plemię Galindów, o którym ok. 160 r. wspominał geograf aleksandryjski Klaudiusz Ptolemeusz. Walki toczone od XI do XIII w. z sąsiednimi plemionami pruskimi i z Mazowszanami doprowadziły jednak do prawie zupełnego wytrzebiecia Galindów. Ich ziemię zaczęła porastać tzw. Wielka Knieja. Po Galindach pozostały tylko nazwy, np.: Pisz (bagnisko), Jeglin (Jeglija - świerk), Kwik (quike – wody).

W 1254 r. papież Innocenty nadał całkowicie wyniszczoną ziemię Galindów księżętom mazowieckim. Następnie tereny te zostały przekazane Zakonowi Krzyżackiemu i pozostały w jego władaniu aż do sekularyzacji Prus.

Koniec XIV w. to okres walk Krzyżaków z Litwinami, którzy niejednokrotnie najeżdżali te tereny. Zasiedlanie tych ziem przyspieszyło ustalenie granic między Zakonem, Litwą i Mazowszem. Początkowo przeważali chłopci z Mazowsza: smolarze, bartnicy, rybacy, myśliwi, którzy porzucali swoją wyjałowioną i rozdrobnioną ziemię i chętnie przenosili się na północ. Potem dołączyła drobna szlachta.

Regionu piskiego nie ominęła ostatnia wojna polsko – krzyżacka. Ostatecznie wojna skończyła się hołdem pruskim w 1525 r., złożonym na krakowskim rynku przez Albrechta Hohenzollerna.

Rozwiązanie zakonu i przyjęcie przez Albrechta wiary luterańskiej spowodowało, że i większość poddanych poddała się nowemu obrządkowi.

Konflikt z lat 1519 - 1521 nie wyczerpał spisu nieszczęść, które nawiedzały Ziemię Piską. Zniszczenia czynione ręką człowieka były częste z racji pogranicznego położenia i ciągłych najazdów sąsiadów.

Wiek XVII przyniósł jednak poważniejsze spustoszenia. W czasach „potopu szwedzkiego”, elektor brandenburski skłaniał się do sojuszu ze Szwecją przeciwko Rzeczypospolitej. Aby go zmusić do przestrzegania powinności nakazanych lennikowi, w 1656 r. król Jan Kazimierz wysłał na ziemie pruskie wyprawę pod dowództwem hetmana Wincentego Gosiewskiego. W Wyprawie towarzyszyli Tatarzy. Wykorzystali oni wojnę do łatwego zdobycia jasyru.

Przez lata Ziemia Piska nie mogła odrodzić się po tych klęskach. Dopiero zmiany granic związane z rozbiorami Rzeczypospolitej nieco poprawiły sytuację ludności mieszkającej na pograniczu. Zlikwidowanie granicy z Polską ułatwiło handel. Podjęto też próby wykorzystania komunikacyjnych walorów Wielkich Jezior Mazurskich. Rozpoczęto budowę kanałów oraz poprawiono spławność Pisy.

Swe piętno na Ziemi Piskiej odcisnęła także epoka napoleońska. W latach 1806 – 1813 przemaszerowały przez Pisz wojska francuskie i rosyjskie. Te ostatnie, w pogoni za Napoleonem w styczniu 1813 r. obozowały w okolicach Pisma. Towarzyszył im sam imperator Aleksander I.

XIX stulecie upłynęło pod znakiem postępującej germanizacji ludności mazurskiej. Niewiele pomagał upór Mazurów w zachowaniu polskiego języka i obyczajów. Zwłaszcza ewangelickie wyznanie mieszkańców tej ziemi, ich przywiązanie do drukowanych po polsku kancjonałów, stanowiło pierwszą linię oporu w tej wojnie o kulturę. Główny obrońca zachowania polskiej mowy wśród ludności wiejskiej – Gustaw Gizewiusz urodził się właśnie w Piszcu. W kultywowaniu mazurskich tradycji językowych przeszkadzały nie tylko władze. Istotne znaczenie odegrały również przemiany społeczno - gospodarcze. Pod koniec wieku uruchomiono połączenia kolejowe z Rzeszą. Gleba dawała niskie plony, licytowano zadłużone gospodarstwa. Lokalne rzemiosło nie konkurowało z tańszymi i lepszymi towarami przywożonymi z zewnątrz. Dla wielu Mazurów jedynym rozwiązaniem pozostawała emigracja, głównie do niemieckich centrów przemysłowych. W ślad za nią postępowała ekspansja języka niemieckiego.

Podczas I wojny światowej Ziemia Piska została objęta działaniami militarnymi. Dwukrotna, rosyjska okupacja tych terenów spowodowała duże straty. Jednak już w 1916 r. zniszczenia zostały odbudowane.

Pokój w Wersalu w 1919 r. zarządził plebiscyt w sprawie przynależności Mazur. Mazurzy mieli wybierać między Prusami Wschodnimi a Polską, która była dla nich nieznana, pochłonięta własnymi problemami. Te okoliczności plebiscytu w lipcu 1920 r., obok germanizacji, były powodem, że w powiecie tylko 14 osób głosowało za przyłączeniem do Polski.

Kryzys po I wojnie światowej sprawił, że popularny stawał się polityczny populizm, obiecujący łatwe rozwiązania bolączek życia społecznego i gospodarczego. Podatni na polityczne nowinki byli też mieszkańcy Prus Wschodnich, którzy poparli NSDAP.

Na jesieni 1944 r., w związku ze zbliżającym się frontem, ok. 25% ludności Prus Wschodnich zostało ewakuowanych w głąb Rzeszy. Gdy w styczniu 1945 r. Pisz znalazł się w bezpośrednim zasięgu działań wojennych, władze niemieckie postanowiły ewakuować pozostałą ludność. Ewakuacja przebiegała w niezwykle ciężkich warunkach zimowych, w zagrożeniu walkami. Na zajętych terenach Armia Czerwona niszczyła zabudowę, dokonywała grabieży i prześladowań ludności cywilnej. Wywożono do ZSRR ludzi, urządzenia przemysłowe, zwierzęta domowe. Zdemontowano tory kolejowe. Dodatkowym problemem było zjawisko szabru mienia poniemieckiego. Na mocy decyzji wielkich mocarstw tereny te w 1945 r. przejęła administracja polska. Wczesną wiosną na Ziemię Piską przybyli urzędnicy przyszłego starostwa powiatowego, jednak niewpuszczeni do Pisz przez Rosjan, zatrzymali się w pobliskiej Białej Piskiej. Dopiero w sierpniu 1945 r. w mieście zjawił się burmistrz Radosław Misiński. Po wyjeździe z Pisz oddziałów radzieckich, we wrześniu przeniesiono tu Starostwo Powiatowe. Powojenną rzeczywistość miasta i okolic wyznaczały problemy związane z odbudową, polskim osadnictwem, weryfikacją narodowościową ludności mazurskiej i wyjazdami pozostałych tu jeszcze Niemców z Polski. W tych latach zniknęło wiele mazurskich wsi, opuszczonych przez dawnych mieszkańców, zapomnianych przez nowych osadników.

W trudnych realiach czasów powojennych rozpoczął się proces tworzenia nowego społeczeństwa Ziemi Piskiej.

2.3. Układ funkcjonalno-architektoniczny wsi

Wieś Turośl odzwierciedla w zasadzie jeden układ przestrzenny - jest to ulicówka, gdzie domostwa położone są po obu stronach drogi asfaltowej (powiatowy ciąg komunikacyjny Pisz – Wiartel – Turośl – Karwica).

Cechą charakterystyczną dla jej krajobrazu jest kalenicowe ustawienie domów względem drogi, z wejściem od podwórza bądź od frontu. Budynki mieszkalne odsunięte są od zabudowy gospodarczej, którą w głębi działki okala podwórze. Obiekty inwentarskie sytuowane są prostopadle do drogi, a stodoła równolegle.

We wsi zachowało się jeszcze kilka drewnianych domów, wybudowanych przed II wojną światową. Cechują się najczęściej zrównoważoną bryłą, której stosunek przyziemia do wysokości dachu wynosi 1:1. Wybudowane zostały w konstrukcji zrębowej, szalowanej pionowymi deskami na styk i listwę.

Jeśli chodzi o domy „poniemieckie”, największy udział stanowią budynki murowane z czerwonej cegły. Mają one elewacje zazwyczaj otynkowane, z rzadka spotkać można nieotynkowane. Nieliczne dachy domów pokryte są jeszcze oryginalną, niewymienianą od co najmniej sześciu dziesięcioleci dachówką ceramiczną w kolorze czerwonym. Na większości z nich ułożono jednak nową dachówkę ceramiczną, blachodachówkę, bądź płyty eternitowe. Należy zaznaczyć, iż parę budynków mieszkalnych dysponuje jeszcze starymi oknami dwuskrzydłowymi, cztero lub sześćszybowymi, zakończonymi od góry łagodnym łukiem ceglanego przesklepienia lub poziomym nadprożem.

Lata powojenne to okres, gdy wznoszony był w zasadzie jeden typ domów – murowane, parterowe z poddaszem użytkowym, ze spadzistymi dachami o tradycyjnych proporcjach. Jednak ich ilość w stosunku do liczby budynków wybudowanych przed II wojną światową jest znacznie mniejsza.

Ze względu na fakt, iż Turośl nie jest położona bezpośrednio nad jeziorem udział zabudowań letniskowych jest niewielki. Stanowią je domy wybudowane głównie w konstrukcji drewnianej, parterowe z poddaszem użytkowym.

W przypadku budynków gospodarczych w Turośli bez problemu można spotkać stodoły czy obiekty inwentarskie wzniesione przed II wojną światową. Niemal wszystkie z nich wykonane zostały w technologii drewnianej. Murowane budynki zostały wybudowane głównie w czasach PRL bądź też w ostatnich latach.

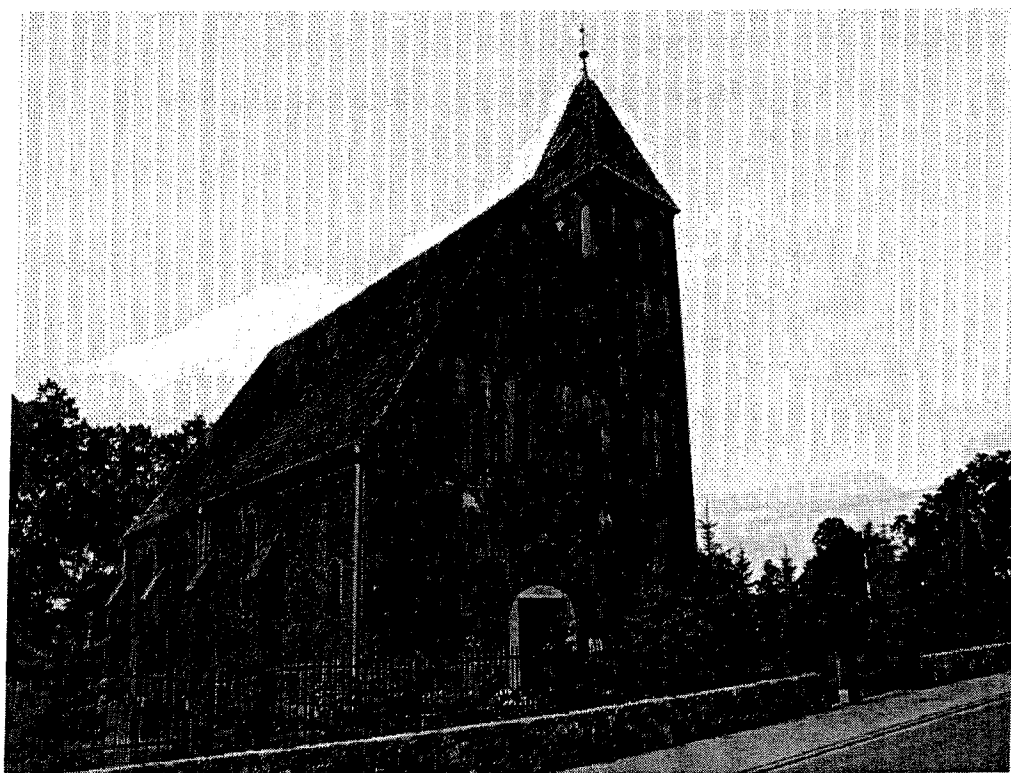
Za dominantę przestrzenną Turośli należy zdecydowanie uznać kościół katolicki p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, który zlokalizowany jest w centralnej części wsi. Początkowo w tej miejscowości istniała parafia ewangelicka, którą erygowano w 1848 roku. W tym samym roku wybudowano również kościół w stylu neogotyckim. Został on częściowo zniszczony podczas II wojny światowej. Po nastaniu pokoju budynek przejął kościół katolicki i odbudował go w 1957 roku. Sama parafia p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej powstała w 1962 roku.

We wsi funkcjonuje ponadto cmentarz, który został otwarty jeszcze przed II wojną światową, o czym świadczą liczne i dobrze zachowane groby z tamtego okresu.

Fotografia 1. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej (widok na wieżę)

Fotografia 2. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej (widok od strony wejścia)

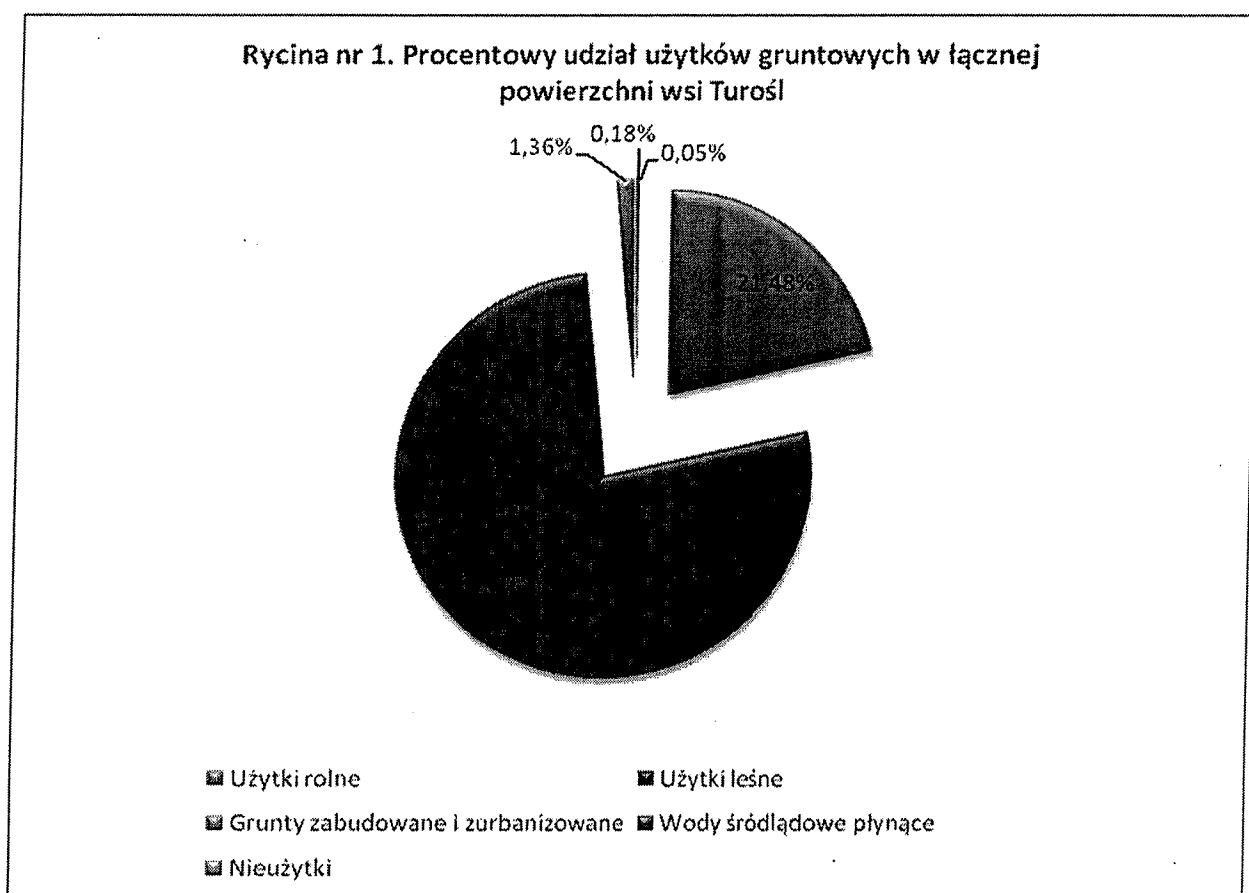
3. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

3.1. Powierzchnia

Powierzchnia wsi Turośl wynosi **1834,9428 ha**, z czego:

- na użytki rolne przypada: **394,1766 ha**
 - grunty orne: 65,1406 ha
 - sady: 0,15 ha
 - łąki trwałe: 240,8105 ha
 - pastwiska: 78,6057 ha
 - grunty rolne zabudowane: 4,4932 ha
 - rowy: 4,9766 ha
- na użytki leśne przypada: **1411,63 ha**
 - lasy: 1410,28 ha
 - grunty zadrzewione i zakrzewione: 1,35 ha
- na grunty zabudowane i zurbanizowane przypada: **24,8962 ha**
 - tereny mieszkaniowe: 2,1711 ha
 - inne tereny zabudowane: 0,3452 ha
 - zurbanizowane tereny niezabudowane: 0,0768 ha
 - tereny rekreacyjno-wypoczynkowe: 1,1538 ha
 - drogi: 21,1493 ha
- na nieużytki przypada: **0,92 ha**
- na wody śródlądowe płynące przypada: **3,32 ha**

Udział procentowy poszczególnych kategorii użytków w łącznej powierzchni wsi prezentuje poniższa rycina.

3.2. Ludność

W Turośli mieszka 119 osób (stan na dzień 31 grudnia 2010 r.), z których 61 to kobiety, a 58 mężczyzn. Strukturę wiekową wsi przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1. Struktura wiekowa mieszkańców Turośli

	Wiek <18 lat	Dorośli	0-6		7-15		16-19		20-60 K	20-65 M	>60 K	>65 M
			K	M	K	M	K	M				
Mieszkańcy Turośli	16	103	3	2	3	5	5	4	34	46	16	1

Zgodnie z powyższymi danymi we wsi dominują osoby w wieku produkcyjnym. Nieco ponad 14 % ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, co należy uznać za wynik bardzo pozytywny. Niecałe 13,5% osób w wieku przedprodukcyjnym jest na pewno sytuacją mało korzystną i alarmującą. Oznacza to bowiem, iż za kilkanaście lat nastąpi przetasowanie w strukturze demograficznej i wówczas to obecne proporcje zostaną zachwiane. Zdecydowanie wzrośnie odsetek ludzi starszych zamieszkujących Turośl.

Jeśli chodzi o źródła utrzymania rodowitej ludności, jest nim głównie praca w urzędach, zakładach usługowych, produkcyjnych i przetwórczych w Pisz. Parę osób jest zatrudnionych również w Nadleśnictwie Maskulińskim. We wsi funkcjonuje również pięć średniej wielkości gospodarstw rolnych, które zajmują się hodowlą bydła mlecznego. Głównymi odbiorcami mleka od nich są Spółdzielnia Mleczarska „Mlekpól” z Grajewa oraz Spółdzielnia Mleczarska Ostrołęka.

3.3. Gospodarka

Obecnie z terenu wsi Turośl zarejestrowanych jest 7 podmiotów gospodarczych z następujących branż:

- usługi budowlane,
- usługi w zakresie naprawy AGD,
- usługi w zakresie instalacji sanitarnych i grzewczych,
- leśnictwo (2 podmioty),
- handel,
- turystyka.

4. ANALIZA ZASOBÓW WSI TUROŚL

RODZAJ ZASOBU	BRAK	O ZNACZENIU MAŁYM	O ZNACZENIU DUŻYM
Środowisko przyrodnicze			
Wody powierzchniowe	☐	☐	☐
Lasy	☐	☐	☐
Kopaliny	☐	☐	☐
Środowisko kulturowe			
Walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe	☐	☐	☐
Walory zagospodarowania przestrzennego	☐	☐	☐
Zabytki	☐	☐	☐
Zespoły artystyczne	☐	☐	☐

Dziedzictwo religijne i historyczne			
Miejsca kultu	☐	☐	☐
Święta, odpusty, pielgrzymki	☐	☐	☐
Tradycje, obrzędy, gwara	☐	☐	☐
Legendy, podania i fakty historyczne	☐	☐	☐
Ważne postacie historyczne	☐	☐	☐
Specyficzne nazwy	☐	☐	☐
Obiekty i tereny			
Działki pod zabudowę mieszkaniową	☐	☐	☐
Działki pod domy letniskowe	☐	☐	☐
Działki pod zakłady usługowe i przemysł	☐	☐	☐
Tradycyjne obiekty gospodarskie wsi (spichlerze, kuźnie)	☐	☐	☐
Place i miejsca publicznych spotkań	☐	☐	☐
Miejsca spotkań i rekreacji	☐	☐	☐
Gospodarka i rolnictwo			
Specyficzne produkty (rolne)	☐	☐	☐
Znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe	☐	☐	☐
Gospodarstwa agroturystyczne	☐	☐	☐
Możliwe do wykorzystania odpady produkcyjne	☐	☐	☐
Położenie oraz ruch turystyczny			
Korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo (duże miasta, atrakcje turystyczne, arterie komunikacyjne)	☐	☐	☐
Ruch tranzytowy	☐	☐	☐
Wczasowicze	☐	☐	☐

Instytucje			
Placówki opieki medycznej i społecznej	☐	☐	☐
Szkoły	☐	☐	☐
Dom kultury (światlica wiejska)	☐	☐	☐
Organizacje społeczne			
OSP	☐	☐	☐
Koło Gospodyń Wiejskich	☐	☐	☐
Inne stowarzyszenia	☐	☐	☐

Turośl to wieś, która z biegiem czasu traciła na znaczeniu. Jeszcze w czasach PRL była tętniącym życiem ośrodkiem, gdzie mieściła się szkoła, OSP, sklep, filia banku spółdzielczego, czy działał skup produktów rolnych prowadzony przez Gminną Spółdzielnię. Po upadku komunizmu dochodziło do powolnej degradacji wsi, a podmioty wcześniej funkcjonujące straciły rację bytu. W chwili obecnej żaden sklep, instytucja publiczna, ani organizacje społeczne nie prowadzą działalności na tym terenie.

Turośl, chociaż jest typową mazurską miejscowością nie posiada bezpośredniego dostępu do jeziora, a najbliższe oddalone jest o niecałe 4 km. Tym samym latem wieś nie jest oblegana przez turystów (jedynie przyjeżdżają letnicy i ich goście), a co za tym idzie, jeszcze żaden podmiot nie zdecydował się na prowadzenie działalności agroturystycznej.

Ważnym zasobem jakim dysponuje Turośl i można wykorzystać go do rozwoju turystyki są lasy Puszczy Piskiej. Potrzeba zaledwie 5 minut, aby spacerem dojść do malowniczych, pełnych grzybów i jagód ostępów. Polany, wrzosowiska, ukwiecone łąki i bagna ozdobione pojedynczymi wielkimi świerkami i brzoźami dodają puszczy dużego uroku. W jej zacienionych zakątkach spotkać można dostojne, pomnikowe dęby i sosny masztowe. Dziś z upodobaniem gniazdują na nich orły bieliki.

Jeśli chodzi o zasoby infrastrukturalne, sytuacja mieszkańców Turośli w tym zakresie nie jest zbyt optymistyczna. Brakuje kanalizacji, wodociągu, dojazd drogą powiatową do Pisza ze względu na pozapadane pobocza oraz licznie ubytki w nawierzchni jest w dużej mierze utrudniony. Ponadto brak chodników we wsi oraz niewystarczająca ilość punktów oświetleniowych, stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, w szczególności po zapadnięciu zmroku. Także w przypadku miejsca spotkań mieszkańców jest jeszcze wiele do zrobienia. Co prawda we wsi w jednym z pomieszczeń starej szkoły istnieje świetlica, z tym że jest ona bardzo mała, nieogrzewana, a do tego nie posiada dostępu do zaplecza sanitarnego oraz kuchennego.

Istotną niedogodnością dla mieszkańców wsi jest również brak szerokopasmowego Internetu. Ponieważ do Turośli nie dochodzi kabel światłowodowy osoby korzystające z zasobów tej globalnej sieci muszą łączyć się za pośrednictwem telefonii komórkowej. Problemy z zasięgiem powodują, iż ta forma jest mało efektywna, bowiem występują często przerwy w przepływie danych.

Istotnym problemem jest także brak bazy sportowej. Co prawda wysiłkiem mieszkańców zostało wykonane boisko do piłki nożnej, ale jest ono niewielkie i prowizoryczne. Przydałaby się baza z prawdziwego zdarzenia, w tym również plac gry w siatkówkę i koszykówkę. W związku z obecną sytuacją mieszkańcy (przede wszystkim dzieci i młodzież) nie mogą rozwijać swoich zainteresowań i talentów sportowych.

Największym zasobem dziedzictwa historycznego i kulturowego Turośli jest na pewno kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej. Jest to obiekt, który został wzniesiony jeszcze w XIX w. i w chwili obecnej wymaga gruntownego remontu. W tym miejscu warto jest również wspomnieć o dwóch pomnikach przyrody (dębach szypułkowych) znajdujących się na terenie leśnictwa Turośl.

Jeśli chodzi o miejsca o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, w tym przede wszystkim sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych należy w pierwszej kolejności wymienić kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej. W tym względzie świątynia odgrywa poważną rolę każdej niedzieli, jak również w trakcie licznych świąt kościelnych. Dla wielu osób stwarza ona możliwość (najczęściej po nabożeństwie) regularnych spotkań. Odpust z kolei jest wydarzeniem, które poprzez swój wyjątkowy charakter integruje mieszkańców Turośli i umacnia ich więzi międzyludzkie. Świątynia jest również bardzo ważnym miejscem dla mieszkańców, którzy udzielają się w życiu kościoła. Dzięki istnieniu tego obiektu sakralnego, wiele osób skupionych na przykład wokół kół modlitewnych ma możliwość budowania bądź podtrzymywania swojej tożsamości, jak również nawiązywania bardzo zażyłych znajomości.

Świetlica wiejska jest również ważnym miejscem nawiązywania oraz podtrzymywania więzi społecznych. Analizowany budynek pełni obecnie szereg funkcji ważnych z punktu widzenia miejscowej ludności. Jest to przede wszystkim miejsce spotkań o charakterze typu: zebrania, posiedzenia, narady, zabawy czy też spotkania integracyjne. Szczególnie ważną rolę pełni on w życiu młodych mieszkańców Turośli. W okresie od późnej jesieni do wczesnej wiosny jest to jedyny obiekt, w którym mogą bez większych ograniczeń spędzać swój wolny czas.

5. ANALIZA SWOT

Mocne strony

- Znaczące walory przyrodnicze – Puszcza Piska;
- Czyste i niezdegradowane środowisko naturalne;
- Gościnność mieszkańców;
- Dostęp do telefonii stacjonarnej;
- Znikoma liczba osób dotkniętych patologiami społecznymi, wysoki poziom bezpieczeństwa.

Słabe strony

- Brak bezpośredniego dostępu do jeziora, w związku z tym niewielkie perspektywy na rozwój agroturystyki;
- Niedostatek infrastruktury sportowej oraz niedostateczny standard istniejącej;
- Brak sklepu oraz innych instytucji życia publicznego;
- Brak szerokopasmowego Internetu;
- Niski stan zasobności gospodarstw domowych;
- Wysokie bezrobocie ukryte oraz starzejące się społeczeństwo;
- Niska jakość gruntów do prowadzenia działalności rolniczej;
- Peryferyjność w skali kraju i Unii Europejskiej.

Szanse

- Możliwość uzyskania wsparcia ze środków unijnych;
- Rozwój turystyki wiejskiej, agroturystyki oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Wysokie bezrobocie ukryte;
- Światowy kryzys finansowy;
- Odływ młodych ludzi, emigracja zarobkowa;
- Niski przyrost naturalny;
- Brak zainteresowania terenem inwestorów krajowych i zagranicznych.

Podczas prac nad Planem Odnowy Miejscowości Turośl przeprowadzono spotkania z mieszkańcami, podczas których zostały określone potrzeby oraz zadania inwestycyjne na terenie wsi. Stworzona została lista zadań priorytetowych:

- 1) Remont kościoła p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej;
- 2) Rozbudowa świetlicy wiejskiej o dodatkowe pomieszczenie, wykonanie ogrzewania, zaplecza sanitarnego oraz kuchennego;
- 3) Budowa wodociągu wiejskiego i oczyszczalni przydomowych lub kontenera biologicznego;
- 4) Wybudowanie chodnika wzdłuż drogi oraz zwiększenie ilości punktów oświetleniowych drogi;

- 5) Wybudowanie placu wiejskiego (utwardzenie terenu, zakup ławek, zasadzenie zieleni);
- 6) Wykonanie systemu iluminacji kościoła.

Harmonogram realizacji powyższych działań przedstawia się następująco:

**Tabela nr 2. Harmonogram realizacji zadań w latach 2011-2018
na terenie wsi Turośl**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zadanie nr 1		-						
Zadanie nr 2		-						
Zadanie nr 3			-					
Zadanie nr 4				-				
Zadanie nr 5				-				
Zadanie nr 6				-				

Planowane koszty do poniesienia w poszczególnych latach (w PLN) zostały zaprezentowane w następnej tabeli.

Tabela nr 3. Planowane nakłady inwestycyjne w latach 2011-2018 oraz źródła finansowania przedsięwzięć

	2011		2012		2013		2014	
	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne
Zadanie nr 1			147796	PROW 443 387				
Zadanie nr 2			100.000					
Zadanie nr 3					600.000			
Zadanie nr 4							300.000	
Zadanie nr 5							50.000	
Zadanie nr 6							30.000	

	2015		2016		2017		2018	
	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne	Środki własne	Inne
Zadanie nr 1								
Zadanie nr 2								
Zadanie nr 3								
Zadanie nr 4								
Zadanie nr 5								
Zadanie nr 6								

Zadanie nr 1 polegać będzie na wymianie pokrycia dachowego na dachówkę ceramiczną esówkę wraz z poszyciem, ołaceniem, obróbkami blacharskimi, rynnami i rurami spustowymi; uzupełnienie tynku blend; zmiana pokrycia na przyporach na dachówkę; wymiana podokienników z blachy na cegłę lub płytkę ceramiczną; wykonanie nowych drewnianych żaluzji w oknach na wieży na poziomie dzwonów; wykonanie okienka drewnianego w lukarnie na wieży; uzupełnienie uszkodzonych i brakujących cegieł; uzupełnienie deskowania podłogi na poszczególnych kondygnacjach wieży. Jego celem jest rozwój tożsamości wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynięcie na wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości. Zapewnieni również stosowne cechy użytkowe kościoła oraz podniesienie jego walory architektoniczne.

Zadanie nr 2 polegać będzie na zwiększeniu powierzchni świetlicy poprzez przebicie ściany do drugiego pomieszczenia; wykonanie instalacji grzewczej wraz z piecem olejowym; wykonanie aneksu kuchennego wraz z wyposażeniem w meble oraz lodówkę i kuchenkę; wykonanie łazienki i sanitariatu. Jest ono ukierunkowane na poprawę warunków do organizowania spotkań okolicznościowych, zebrań, posiedzeń, narad, itp. oraz podniesienie standardu uczestnictwa w nich;

Zadanie nr 3 polegać będzie na budowie wodociągu wiejskiego i wyposażeniu gospodarstw w oczyszczalnie przydomowe lub kontener biologiczny. Jego celem jest podniesienie komfortu zamieszkania oraz zwiększenie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego wsi;

Zadanie nr 4 polegać będzie na ułożeniu lewostronnego chodnika o szerokości 2,0 m na długości 800 metrów oraz wykonaniu 10 punktów oświetleniowych wzdłuż drogi powiatowej. Ma ono doprowadzić do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym przede wszystkim jego pieszych uczestników;

Zadanie nr 5 polegać ma na wybudowaniu placu wiejskiego, tuż przed świetlicą wiejską. Przewidywane jest utwardzenie placu kostką kamienną bądź betonową, zasadzenie zieleni, jak również ustawienie ławek. Jego celem jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz stworzenie lepszych warunków do nawiązywania i podtrzymywania więzi międzyludzkich;

Zadanie nr 6 polegać ma na wybudowaniu niezbędnych linii kablowych i montażu lamp oświetlających kościół, eksponujących jego walory w porze nocnej. Ma to na celu poprawę wizerunku wsi oraz zwiększenie jej atrakcyjności turystycznej.

6. MISJA I CELE STRATEGICZNE

MISJA: Wieś dysponująca przestrzenią publiczną wysokiej jakości, a także zapewniająca wysoki poziom bezpieczeństwa.

Realizacja określonej misji wymaga dokładnego sprecyzowania celów strategicznych, które są gwarancją realizacji zadań zmierzających do jej spełnienia.

Cel strategiczny nr 1: Poprawa komfortu i bezpieczeństwa zamieszkania i pobytu wypoczynkowego poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej.

Cel ma służyć zaspokojeniu potrzeb społecznych i rekreacyjnych mieszkańców wsi. Możliwe to będzie dzięki realizacji następujących zadań:

1. Powiększenie świetlicy wiejskiej o kolejne pomieszczenie oraz wykonanie ogrzewania, sanitariatu oraz aneksu kuchennego;
2. Budowa wodociągu wiejskiego i oczyszczalni przydomowych lub kontenera biologicznego;
3. Wybudowanie lewostronnego chodnika wzdłuż drogi powiatowej oraz wykonanie dodatkowych 10 punktów oświetleniowych;
4. Wybudowanie placu przed świetlicą wiejską.

Cel strategiczny nr 2: Dbłość o obiekty dziedzictwa kulturowego

Cel zostanie osiągnięty poprzez remont zabytkowego kościoła p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej oraz wykonanie systemu iluminacji obiektu.

Określone powyżej cele strategiczne wiążą się z realizacją zadań wspierających rozwój obszarów wiejskich, tworzenie warunków do przekształceń w rolnictwie, powstania różnorodnej, wielokierunkowej działalności gospodarczej oraz alternatywnych źródeł

utrzymania na wsi. Ponadto zapewniają stałą poprawę warunków życia, zamieszkania. Wpływają również na rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki poprzez wykorzystanie potencjału turystycznego i przyrodniczego.

7. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITORINGU

Plan Odnowy Miejscowości będzie podlegać stałemu monitorowaniu. Proces ten będzie miał na celu analizowanie stanu zaawansowania zaplanowanych działań oraz ich zgodności z postawionymi założeniami. Plan będzie modyfikowany poprzez korekty i uaktualnianie jego zapisów. Weryfikacja stanu realizacji zaplanowanych zadań będzie procesem ciągłym, trwającym od momentu rozpoczęcia planowania inwestycji, poprzez realizację, aż do jej zakończenia. Monitorowanie odbywać się będzie w formie bezpośredniej, polegającej na dokonywaniu wizji lokalnych i sprawdzaniu rzeczywistego stanu realizacji działań oraz pośredniej - sprawozdawczej, polegającej na analizowaniu materiałów, wskaźników, statystyk.

Przewodnicząca Rady

Lilla Bednarek

